

Slovenski dom

Štev. 41

V Ljubljana, sreda 19. februarja 1941

Leto VI.

Nemčija in Anglija pozdravljata pomirjenje med Bolgarijo in Turčijo

Nemci sodijo, da je bila z mirovno izjavo udarjena Anglija, Angleži izavljajo, da je do sporazuma prišlo z njihovo vednostjo in privoljenjem

Berlin, 19. februarja. m. Nemška politična javnost se vedno posveča največjo pozornost skupni turško-bolgarski izjavi. Nemški politični krogi poudarjajo, da ta izjava zavzema najvažnejše mesto med zadnjimi mednarodnimi dogodki. Z izjavo so zelo zadovoljni ter zadovoljstva nič ne prikrivajo. Izjavo spravljajo v zvezo s politiko, ki jo je Nemčija vodila že več let v jugovzhodni Evropi ter z glavnimi njenimi cilji, da se uredi na tem prostoru vsa sporna vprašanja ter zagotovi tudi gospodarski napredek, do česar je Nemčija veliko.

Zato izjavljajo, da bolgarsko-turška izjava samo potrjuje pravilnost nemške politike, ki jo je vodila do jugovzhodnih in balkanskih držav. Tudi pravijo, da je pri pripravi na to izjavo imela važno vlogo tudi Nemčija. Toda kljub vsem vidnim znamenjem, da so bolgarsko-turško izjavo v Nemčiji sprejeli z zadovoljstvom, so na pristojnih mestih še vedno skrajno molčeči o bodočih ciljih nemške diplomacije in vojske. Poudarjajo samo, da mora ta izjava služiti okrepitvi miru in še dalje urejati razmere na Balkanu. V zvezi s pretresi, ki bi jih bilo iz te skupne turško-bolgarske izjave moči v bodoče pričakovati, pa pravijo, da tega za zdaj še ni mogoče videti naprej.

Na nemških pristojnih mestih v tej izjavi vidijo močan udarec dosedanjim angleški politiki na Balkanu. Vprašanje pa je, če se turško-bolgarsko zbližanje lahko smatra tudi kot podlaga za morebitno razčiščenje političnih odnosa med Nemčijo in Turčijo. Na to vprašanje je danes še težko odgovoriti. Nemčija še vedno ni izgubila potrpežljivosti v svojih razgovorih s Turčijo. Kljub angleško-turški pogodbi in zelo hudim napadom tur-

škega časopisja, je bila Nemčija vse do danes zelo vzdržna ter je odgovarjala na vse z molkom. Turški veleposlanik se je po dvomesečnem bivanju v Ankari vrnil v Berlin. To so znamenja, ki danes res ne pomenijo mnogo, toda tem znamenjem v Berlinu pripisujejo precej važnosti, kar se vidi tudi iz vedenja Nemčije do turške vlade.

Sofija, 19. februarja. m. »United Press«: Ob podpisu turško-bolgarske izjave je angleški poslanik v Sofiji, Rendel izjavil:

»Britansko poslaništvo pozdravlja sklenitev zveze med Bolgarijo in Turčijo, ker se je Velika Britanija vedno prizadevala, da se vzpostavi dobri odnosi med obema državama. Britanija bo spoštovala bolgarsko nevtralnost vse do trenutka,

dokler te nevtralnosti ne bo prekršila kaka vojskujoča se država.«

London, 19. februarja. o. Z ozirom na turško-bolgarsko mirovno izjavo menijo v angleških političnih krogih, da so neutemeljene nemške vesti o tem, da pomeni pomirjenje med Turčijo in Bolgarijo udarec za Anglijo. Nasprotno, Anglija je bila točno obveščena o tem, kako potekajo med Turčijo in Bolgarijo pogajanja za ta sporazum. Preden je bila mirovna izjava podpisana, je turški zunanji minister Saradzoglu sprejel grškega in angleškega poslanika v Ankari ter ju točno obvestil o vsebini nove pogodbe. Do sporazuma med Turčijo in Bolgarijo je torej prišlo po poprejšnjem privoljenju Anglije in Grčije.

116. dan vojne med Italijo in Grčijo

Protinapad 11. laške armade med Tepelinjem in Klisuro. — Hude izgube na obeh straneh

Atene, 19. febr. o. United Press poroča: Grški list »Vradini« prinaša izjavo avstralskega ministrskega predsednika Menziesa, ki pravi:

»Vsa Avstralija je prepričana o grški zmagi ter navdušeno odobrava junaška dejanja malega

naroda proti številčno dosti močnejšemu nasprotniku.«

V angleških krogih izjavljajo, da je treba v kratkem pričakovati popolne angleške zmage v Afriki, kakor bo velik del vojske generala Wavella prost in je bo mogoče poslati v Grčijo, če bo to potrebno.

Nekje v Italiji, 19. febr. 256. italijansko uradno vojno poročilo pravi: Včeraj so se bile na grški fronti srdite bitke. Sovražnik je imel velike izgube. Boji so bili v odseku 11. armade. Sovražniku se ni posrečilo premakniti naše vojske črte. Tudi naše izgube so bile obširne. Naša letala so res dan sodelovala s četami in bombardirala ter obstreljevala s strojnimi sovražniškimi oddelki.

Atene, 19. febr. Atenska agencija: Pri včerajšnjih bojih so Grki zajeli 300 italijanskih vojakov, mnogo avtomatskega orožja in drugega vojnega materiala. Hudi boji so bili med Tepelinjem in Klisuro, kjer je poskušala 11. divizija z močnim protinapadom prisiliti Grke na umik. Pri tem napadu so Italijani izgubili veliko ljudi, niso pa imeli nobenega uspeha. Italijani še vedno dobivajo ojačenja.

Nov Rooseveltov zaupnik za Anglijo

London, 19. febr. o. MP. Predsednik Roosevelt bo te dni odposlal novega osebnega odposlanca v London, Harrimana, ki je njegov zaupni trgovec svetovalec. Odsel bo v London z namenom, da bo med Rooseveltom in angleško vlado vzdrževal zvezo glede dobav orožja, namenjenega za Anglijo. Ostal bo v Londonu tri do štiri mesece. — Roosevelt je izjavil, da bo Harriman preučeval naslednja vprašanja: Ocenjevanje angleške obrambe, vprašanje prvenstva pri vojnih naročilih in vprašanje pogodb. Dodal je, da je sklenil, da bo v London poslal nekoga, ki naj pospeši te stvari in da je do tega sklepa prišel po obvestilih, ki mu jih je prinesel Hopkins.

Zakon o zasegi zasebne imovine v Romuniji

Bukarešta, 19. febr. o. United Press poroča: General Antonescu je izdal ukrep, ki daje vladi pravico, da lahko zaseže vsako vrsto zasebne imovine za svoje namene, kjer in kadar se ji zdi potrebno.

Bukarešta, 19. febr. o. DNB: Minister za propagando je sredi izjavil zastopnikom tujega tiska, da je vojaški režim generala Antonescu izraz ljubezni do reda in miru. 80% romunskega naroda tvori kmetje, in romunska vojska je iz samih kmetov. Nesmiselno bi bilo, če bi se Romunija še naprej krčevito oprijemala utvar bivšega miru ter se izločevala iz političnega in gospodarskega okolja, v katerem živi.

Nova pogajanja za dosego sodelovanja med Nemčijo in Francijo

Pariz, 18. februarja. DNB: Podpredsednik francoske vlade admiral Darlan je prispel popoldne v Pariz, kjer se je sestal z veleposlanikom de Brinonom in imel z njim razgovor. Kakor se je zvedelo iz dobro obveščenih krogov, se bo admiral Darlan za časa svojega obiska v Parizu sestal tudi z Lavalom.

Vichy, 19. febr. m. Odhod admirala Darlana v Pariz razlagajo kot željo Petainove vlade, da jim uspešneje izkoristi sedanje trenutke v evropskem položaju. Admiral Darlan bo v Parizu obnovil razgovore z Lavalom. To je dokaz, da odnosi z Lavalom niso bili pretrgani po zadnjem sestanku. Darlan je včeraj dopoldne z avtomobilom odpotoval iz Vichyja v Pariz, ni pa mogoče zvedeti, koliko časa bo tam ostal. Ali se bo Laval kmalu vrnil v Vichy, je še vedno odprto vprašanje. Ker je Laval prej nekajkrat jasno poudaril, da ob morebitnem vstopu v vlado zahteva proste roke, v Vichyju mislijo, da tudi tokrat razgovori ne bodo privedli bivšega podpredsednika vlade na oblast. Jasno je, da bo admiral Darlan, ki ima kot podpredsednik Petainove vlade v svojih rokah najvažnejša ministrstva, mogel predstavljati

vlado v Vichyju ter da bo ta sestanek z Lavalom važen za nadaljnje sodelovanje med Nemčijo in Francijo.

Na drugi strani pa so sredi v Vichyju govori, da ni izključeno, da se bo Laval vrnil v Vichy. Pariško časopisje je sredi znova začelo ostro napadati liste v nezasedeni Franciji in vlado. »Oeuvre« poudarja, da je imenovanje Peyrouthona za veleposlanika v Buenos Airesu nadaljevanje tiste politike, ki je privedla do spora med Petainom in Lavalom.

Romunski minister za vere, general Rosetti je izdal ukrep, ki vsem duhovniškim osebam prepoveduje članstvo v političnih združenjih in sleherno politično udeleževanje, tudi sodelovanje pri manifestacijah, poroča DNB.

Bolgarsko-turška izjava o nenapadnu pomeni velik dogodek, ki kaže, da se je Anglija prisiljena umikati s Balkana in da bo morala ustaviti diplomatske zveze z Romunijo tudi še z drugimi balkanskimi državami, sodi romunski tisk, kakor poroča DNB.

Vesti 19. februarja

V portugalski prestolnici Lizboni je strašna nedeljska nevihta zahtevala življenje 102 ljudi, na tisoče ljudi pa je ranjenih, poroča DNB.

Angleški poslanik v Madridu, Hoare, se je po daljšem obisku v Gibraltaru vrnil v Madrid, sporoča Reuter.

Več tisoč avstralskih vojakov je včeraj dospelo v angleško oporišče Singapoor zaradi zaostrjenega položaja na Daljnem Vzhodu. Vojskstvo so takoj razporedili na razne utrjene postojanke, poroča »United Press«.

Italijanski oddelki v oazi Džarabubu pišejo resnično stran pristnega junaštva v vojaški zgodovini Italije. Džarabub je obkoljen od sovražnih oklepniških oddelkov, kakor otok v peščenem morju. Angleški oddelki so kakor veliko brodogoj, ki hočejo razrušiti utrjen otok, pa se jim to ne posreči. Džarabub in Keren sta dva opornika sovražniku, ki zaslepljen po položaju drugod, meni, da je boj v Afriki lahak, pravi neko poročilo agencije Stefani.

Propagandni uspeh angleških zmag v Afriki je popolnoma odpovedal. Doseženega ni bilo nič odločilnega, zaradi tega vlada v Angliji veliko razočaranje. Propaganda z afriškimi uspehi je zdaj na mrtvi točki, sodi »Diplomatično-politična korespondenca«, glasilo nemškega zunanega ministrstva.

Kruha imajo v Angliji ljudje v izobilju, skoraj po takih cenah, kakor v mirnem času. Skrbni povzročajo le pomanjkanje sira. Ker je bilo treba veliko ladij uporabiti za prevoz vojske na Sredozemlju, kar je zagotovilo tam sijajne uspehe, se je skril uvoz mesa, toda namesto tega razpolaga Anglija z velikimi količinami olja, masti in mleka, je govoril včeraj angleški minister za prehrano Woolton.

Društvo Dodekanežanov je v Aleksandriji imelo zborovanje, na katerem je govoril tamonjski grški patrijarh, ki je dejal, da je zasedba Dodekaneza po grških in angleških silah pred dumi, poroča atenski radio.

Vrhovni poveljnik ameriškega vojnega brodogojstva, admiral Stark, je včeraj povedal časnikarjem, da bo Amerika morala poslati Angliji še več vojniških ladij, ker bodo tako zahtevali dogodki na svetu, ki lahko vsak dan prinesejo nova presenečenja, poroča agencija Havas.

Področja, ki jih je zasedla Nemčija, so lahko srečna, da sta življenje in prehrana njihovega prebivalstva zagotovljena po gospodarski skupnosti Evrope, katero vodi Nemčija, zakaj Anglija tudi proti tem pokrajnam izvaja neusmiljeno blokado, piše »Deutsche Allgemeine Zeitung«.

Italijanske brodogojne je še zdavnaj prisililo Anglijo, da je začela svoje ladje pošiljati namesto skozi Sredozemlje, okoli Afrike. Temu brodogoju se je tudi posrečilo s podmornicami izpolniti zaporo proti Angliji, piše italijanski tisk v zvezi s posveti med voditeljem nemškega in italijanskega vojnega brodogojstva, kakor poroča DNB.

Pomladno sonce nam bo prineslo veliki nemški udarec proti Angliji in s tem se bo tudi položaj Italije v Sredozemlju znatno zboljšal, dasi pomeni navzočnost Angležev v Bengaziju, najboljši libijski luk, nov položaj, ki ga je treba nepristransko ocenjevati, piše italijanski dnevnik »Resto del Carlino«.

Po angleškem uradnem poročilu je bilo od 7. januarja dalje ujetih ali potopljenih za 73.000 ton nemških parnikov, za 170.000 ton italijanskih ter za 14.000 ton takih nevtralnih ladij, ki so plule za Italijo ali Nemčijo. Od začetka vojne pa sta Nemčija in Italija po teh podatkih izgubili skupaj nekaj čez dva milijona ton trgovskega ladjstva, od tega Italija 623.000 ton.

Italijanski listi napovedujejo v kratkem nenapadno pogodbo med Japonsko in Sovjeti. Taka pogodba bi nedvomno sprožila vojno na Daljnem Vzhodu.

Ker bi japonski imperijalizem v tem primeru imel zavarovan hrbet po rdečem, japonskemu v propagandi vse do zadnjega tako bistveno nasprotnem imperijalizmu.

Če bi Japonska napadla angleško Birma ali Singapoor, je maršal Čangkašek ponudil Angliji za obrambo teh področij eno svojih armad, ki bi iz južne Kitajske prestregla japonski napad čez Siam ali francosko Indokino, poroča iz angleških krogov United Press.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je podpisal odlok, ki določa obrambne pasove in prepovedane zračne predele okoli ameriških pomorskih postojank v Tihem in v Atlantskem morju. Ukrep bo začel veljati čez tri mesece. Potem se ne bo nobeno letalo in nobena ladja smela približati tem predelom, poroča United Press.

Japonska vlada se je javno ponudila, da je pripravljena posredovati za mir v kateremkoli predelu sveta, torej tudi za mir med Nemčijo in Anglijo. Za zdaj pa ni nobenega znamenja, da bi katera od teh vojskujočih se držav mislila Japonsce za tako uslugo prositi, so zvedeli včeraj tuji časnikarji v nemškem zunanem ministrstvu.

Edino narodnosocialistična Nemčija je ubrala pot, ki drži k pravi svobodi ter oprosta človeka od snovi in zlata. Evropa, ki jo Nemčija vodi, je danes na zmagoviti poti. Nemčija hoče zagotoviti vsem narodom pravo svobodo, katere najboljše znamenje je socialni napredek. Zato so trditve ameriških senatorjev, da se Nemčija bori proti svobodi in želi podjarmiti svet, neokusna obrekovanja, piše berlinski dnevnik »Nachtausgabe«.

Z afriških bojišč:

Pred odločilnim naskokom na Keren Napredovanje v Abesiniji. — Letalsko udejstvovanje nad Rodosom. — Življenje v zasedenem Benghaziju

Nekje v Italiji, 19. februarja. Stefani: 256. italijansko uradno vojno poročilo pravi:

Oddelki nemškega letalskega zbora so izvedli bombardiranje nad zaledjem sovražnikovih oporišč v Cirenajki. V Egejskem morju so sovražnikova letala letela nad italijanskim otočjem in metala zažigalne in eksplozivne bombe. V Vzhodni Afriki na fronti v Eritreji letalsko delovanje. Na kenjski fronti je neka naša kolona pognala v beg sovražnikove tanke in mehanizirane čete. Naše čete so popolnoma zaprle vhod v pristanišče Kismaja, nato so pa to oporišče izpraznile. V tem odseku se boji nadaljujejo. Ob spodnji Džubi smo zavrnili srdite sovražnikove napade, ko je hotel prekoračiti reko.

London, 19. februarja. o. »Reuters«: Na vseh afriških bojiščih, razen Libije angleške čete vztrajno napredujejo. Posebno hudo pritiskajo na trdnjavo Keren s treh strani: od obale Rdečega morja, kjer so 70 km severno od Keren, druga kolona prodra od zahoda, tretja pa z juga proti Adi-Ugriju.

V Abesiniji so angleške čete v pokrajini

Godžam zavzele Danghilo. Italijani se umikajo proti severu. Danghila je kakih 300 km severno od Addis Abebe.

Pričujejo, da bo bitka za Keren, zadnja italijansko utrdbo ob železniški progi v Masašo, glavno eritrejsko pristanišče, kmalu prešla v novo fazo. Angleške čete so 150 km od sudanske meje in približno 75 km severno od Keren. Kmalu bodo stopile v stik s sovražno obrambo.

Operacije na črti ob reki Džuba se nadaljujejo.

Angleška mornarica in letalstvo sta v nekaj dneh potopila za 22.000 ton italijanskih ladij. V petih tednih so Angleži potopili Italijanom za 257.000 ton, sami pa so v istem času izgubili le 29.000 ladjevja.

Življenje v Benghaziju prehaja v redne oblike. Trgovine in kavarne so odprte. General Wilson, angleški guverner v zasedeni Libiji, je določil zameno italijanskega denarja z angleškim na podlagi razmerja 380 lir za funt šterling (v našem denarju bi bilo to okoli 800 din za funt, ki je dejansko vreden 200 din).

Spet nekaj zatišja v letalski vojni na Zahodu

Berlin, 19. febr. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča sredi: Bojna letala so včeraj izvedla uspešne napade na važne vojne cilje britanskega otočja. Bombe so povzročile požare in razdejale pristaniške naprave na vzhodni obali. Z nizkim poletom nad nekimi industrijsko napravami jugovzhodno od Hulla so povzročila hude eksplozije. V nekem petrolejskem skladišču na zahodnem Škotskem je nastal požar. Druge uspešne napade smo izvedli na skladišča na Šetlandskem otočju. Napadli smo tudi britanske ladje in potopili neko 4000-tonsko ladjo. Večji oddelki bojnih letal so vrgli zažigalne in eksplozivne bombe na London in uspešno napadli pristaniške in reflektorske naprave na jugovzhodni, pristaniške in vzhodni obali. Sovražnikova letala niso ležala na ozemlju Nemčije in tudi ne nad zasedenimi pokrajinami. Protiletalska obramba je zbila na obali neko letalo vrste »Bristol-Blenheim«. Pomorke sile so prav tako zbile neko sovražno letalo. V nočnih poletih smo v Rokavskem prelivu uničili pet britanskih zapornih balonov. Dve letali pogrešamo. Izmed petih pogrešanih nemških letal, se je eno medtem vrnilo.

Vorašanje o preskrbi prebivalstva v zasedeni Franciji, Belgiji in Holandiji bo najbrž v kratkem ugodno rešeno in bodo ladje z življenjem iz Amerike lahko brez zaprek plule v zasedene države, ker je potrebni načrt že predložen nemški in angleški vladi, je govoril bivši predsednik Združenih držav Hoover po radiu.

Angleško letalsko ministrstvo je izdalo razglas, v katerem vabi še več mladine v letalstvo, kjer se je število ameriških in angleških letal zdaj tako pomnožilo, da primanjkuje oseba zanje. Med letalce bodo lahko stopali zdaj tudi vsi mladi delavci, ki so bili pridržani v vojni industriji, poroča Reuter.

Grško vseučilišče v Solunu je vsem vseučiliščem ter važnejšim kulturnim ustanovam po svetu poslal oster protest proti bombardiranju slovitih starinske stolnice sv. Modrosti v Solunu. Protest pravi, da je ta verska starina last vsega omikanega sveta, kakor je n. pr. atenski Partenon, ki so ga Benečani bombardirali in do polovice podrl leta 1697.

POSLOVNE PROSTORE

oddamo v novi palači v I. - IV. nadstropju. Interesenti naj se zglasijo v pisarni trgovine med 9-10 in 16-17 uro

Ata
LJUBLJANA

Kolezija - moderno ljubljansko ljudsko kopališče

640 omaric, 10.000 m² igrišč, tekmovalni bazen, tribuna za 2500 ljudi

Delavec, ki jih je odbor za zimsko pomoč zbral zlasti med brezposelnimi družinskimi očetmi, že vso zimo kopljejo bazen za veliko novo ljudsko kopališče v Kozelji, ki bo popolnoma urejeno veljalo gotovo nad 2,5 milijona din. Namesto stare trhe Kozelje bo dobil južni del mesta sodobno urjeno kopališče z igrišči na zemljišču, ki meri nad 10.000 kvadr. metrov. Ob Gunduličevi ulici bo kopališče dolgo 180 metrov, ob Hajdrihovi pa 75 metrov. Imelo bo tri bazene in sicer za plavalce 50 metrov dolg in 20 metrov širok veliki bazen, za neplavalce 20 metrov dolg in 15 metrov širok bazen, za najmanjši drobšč pa še posebej 40 kvadr. metrov obsegajoči bazen, kjer bo po mili volji lahko čofali po vodi in bredli ter ta bazen zato imenujemo brodišče.

V glavnem kopališčnem poslojpu bo 42 družinskih kabin ter 360 omaric za moške in 280 omaric za ženske, poleg teh pa posebni prostori za športnike in ločeni prostori za športnice, prostori za nadzorstvo kopališča in za kopališčno osebje ter za blagajno, okrepčevalnico s kuhinjo za čaj in druge tople pijače, brivnica, prostori s prhami, prostorna stranišča ter v prvem nad-

stropju tudi stanovanje za upravnika kopališča. Tribuna bo amfiteatralna s štirimi terasami, kjer bo prostora za 2500 gledalcev. Za sončenje bodo okrog glavnega bazena ležišča, kjer bo dosti prostora za vse kopalec, ki ne bodo v vodi ali na igriščih. Športnikom bo na razpolago veliko tekališče, prostor za košarko in prostor za odbojko, prostor za skok v višino in prostor za tenis, za otroke pa z vsemi pripravi urejeno prostorno igrišče, na drugi strani Gradašnice bodo pa odrasli imeli tudi dvojne balinišče, kolesarji pa pred glavnim vhom v Gunduličevi ulici pokrit prostor za kolesa.

Težaka, zidarska, železobetonska, umetno kamnoseška in tesarska dela za novo kopališče so že razpisana in upamo, da bodo pri licitaciji 5. marca gotovo že tudi oddana. Če izredne razmere dandanašnjega časa del ne bodo preveč zavlačevale, se bomo jeseni že lahko kopali v prelojeni Kozelji in uživali sonce in čisti zrak na zares sodobno urejenih igriščih. Tako bo spet južni del našega mesta dobil veliko in vsemu prebivalstvu koristno privlačnost, Ljubljanci pa re spravo veliko ljudsko kopališče.

Ljubljana od včera do danes

Zaposlenost v decembru

Kakor kaže statistika OUZD za mesec december, je bilo pri uradu zavarovanih 100.525 članov, bolnikov je bilo v tem času 3077, kar znaša 3.06% vsega članstva. Povprečna dnevna zavarovalna mezda je znašala 34.55 din. Celotna dnevna zavarovalna mezda pa je znašala 3 milijone 473.150 din, kar pomeni, da se je celotna zavarovalna mezda povečala v mesecu decembru za 979.839 din.

Hud mrz, ki je pritisnil v drugi polovici meseca decembra lani, je nekatere obrate, n. pr. stavbarstvo, javna dela in slično popolnoma ustavil. Zaradi tega je padlo tudi število zavarovanih delavcev za 7853. Kljub padcu aktivnih članov pa se je stalež bolnikov povečal v istem času za 413, to je na 3077. Zaradi tega se je dvignil tudi odstotek bolnikov od 2.46% na 3.06%. To je takšna višina, ki ograža bilančno ravnotežje med dohodki in izdatki OUZD-a.

Zaradi nove uvedbe lestvice medznih razredov, se je povprečna dnevna zavarovalna mezda dvignila napram istemu mesecu predhodnjega leta za 9.38 din, to je čez 37%, in sicer od 25.17 na 34.55 din.

Podatki za krušne nakaznice za marec

Banovinski prehranjevalni zavod objavlja: Vkljub temu, da so bili pozvani občinski in mestni preskrbovalni uradi z našo okrožnico od 5. februarja, da najkasneje do 15. februarja sporoče Prevodu točno število potrebnih nakaznic za mesec marec, se je na ta poziv do 19. februarja odzvala komaj polovica vseh občin.

Prevod poziva s tem zadnjakrat vse one preskrbovalne urade, ki tega do sedaj niso storili, da najkasneje v dveh dneh nujno pošljejo zahtevane podatke. Občinam, od katerih Prevod do 21. t. m. ne bo prejel teh podatkov, nakaznic za marec sploh ne bo poslal, a prav tako te občine ne bodo dobile niti moke. Razen tega bo Prevod objavil v časopisju imena vseh onih preskrbovalnih uradov, kateri tega poziva ne bodo vpoštevali.

Gasparjeve umetnine vzbujajo pozornost

Kdor ljubi lepoto ter isto išče v likovnih umetninah, se danes ne more pritoževati, da mora le-to pogrešati. Tudi tega ne more nihče trditi, da so naši upodabljajoči umetniki neproduktivni, saj se umetnostne razstave v naših salonih in paviljonih vrstijo druga za drugo. Ni še zaključena Klemenčičeva jubilejna razstava v Jakopičevem paviljonu,

že imamo na novo priliko občudovati nove umetnine našega priznanega in priljubljenega slikarja Maksima Gasparja.

Akad. slikar M. Gasparji je zbral štirinajst novjših svojih del ter jih deloma izvešil v razstavnih oknih umetnostnega »Salona Kos« v prehodu nebotičnika. Da se bo ob Gasparjevih umetninah vsako navduševal, ni dvomiti, saj je sleherno njegovo delo pesem, visoka pesem, ki opeva slovensko zemljo, mami slovenski dom, ljubkega slovenskega dekleta, našega očanca, ki opeva naše šege in navade... In taka pesem je bila, je in bo ostala večno lepa. Zato naj nihče ne zamudi prilike ogledati si njegov »Medji dole« — motiv s Koroške (prijetna koroška domačija te že od daleč pozdravlja) — njegovo olje »Steljo« — v močnem vetru vozi kmetič praprotn domov, ali pa »Marija z Jezusom«, ki jo Gasparji podaja v narodni noši, sedeč ob gozdnem parobku, nedaleč poljskega znamenja in pa prijetne glavice: »Dekle z lipovo vejico« (godano v dveh variantah), »Dekle z nageljem«, »Dekle s pečo« itd.

Gasparjeva dela bodo razstavljena do vključno 23. t. m. pa ogled prav tople priporočamo.

Zmikavti na delu

Številnejše so spet postale tatvine koles, ki tudi kljub ostrim zimskim pomehalom. Sedaj, ko se je vreme izboljšalo, so postali tudi tatovi bolj delavni. To se vidi tudi iz prijav o ukradenih kolesih, ki jih prihaja na policijo iz dneva v dan več. Stefan Drobež je prijavi, da mu je nekdo odpeljal izpred Goršičeve gostilne črno pleskano kolo znamke »Traber« in vredno 1000 din. — Izpred kina Matice je nekdo odpeljal mehaniku Ivanu Korbarju moško kolo znamke »Champion«. Kolo je bilo vredno okrog 900 din. — Ob kolo je bil tudi inž. Viktor Pirkmayr. Tat mu ga je odpeljal izpred vile na Vrtači. Vredno je bilo 1000 din. — 1000 din vredno moško kolo je zmanjkalo tudi Vinku Gašperšiču. — Pravemu Rudolfu so ukradli iz vlakovne sprejemnice na glavnem kolodvoru kolo, vredno 1000 din. — Prijatelj koles je izmaknil tudi kolo Ivanu Jančiču, ko se je le-ta malce pomudil v gostilni »Pri kamniti mizici v Šiški«. Kolo je bilo znamke »Styria« in vredno jurja. — Pred tatovi kaže, da bo treba kolesa temeljito zaklopiti ali pa stati kar zraven njega, sicer nisi nikjer brez skrbi, da ga še dobiš, ko se vrneš od opravlja.

Nesreče

Na 50-letnega hlapca Franca Mahniča, ki je služil v Borovnici, se je prevrnila z voza truga gramoz in ga pokopala pod seboj. Pri tem je Mahnič dobil hude notranje poškodbe in si zlomil tudi desnico. — V bolnišnico se je moralo zateči tudi nekaj oklancev, ki so si jih izposodili kmečki fantje. Sil-

Cigansko naselje porušili do tal

Djakovo, 19. febr. j. V vasi Velika Kopanica pri Djakovu so kmetje pred dvema dnevyoma korenito opravili a cigani, ki so bili v vasi naseljeni že 50 let. Ponoči so se vsi kmetje dvignili, se oborožili in odšli z orodjem pred cigansko naselje. Pogнали so iz hiš vse cigane, nato pa v nekaj urah porušili vse hiše in jih dobesedno zravnali z zemljo. Cigani so se ponavadi preživljali s prosjačenjem, zraven so geveda tudi kradli. V vasi Velika Kopanica so bile tatvine na dnevnem redu. Kmetje so imeli velike pregrevnice zaradi tega. Oblasti so večkrat cigane trdo prijele, toda kot izkušenim goljufom in tatovom so težko kaj dokazale. Zato so kmetje sami sklenili narediti red. Vse ciganske hiše so podrli, enemu staremu ciganu, ki je živel pošteno, so jo pustili. Oblastem so kmetje izjavili, da so pripravljani poravnati vso škodo, ne bodo pa nič več dopustili, da bi se cigani med nje ponovno naselili. Na vsak način hočejo, da se poberejo iz vasi in se Pomladno sonce nam bo prineslo veliki nemški ne prikažejo nikdar več.

Drobne

Zagreb, 19. febr. j. Snoči se je vrnil iz Rima zagrebški nadškof dr. Stepinec. Dr. Stepinec je bil v Rimu sprejet pri sv. očetu in je sprožil vprašanje proglastitve za svetnika bl. Nikola Taveliča.

Zagreb, 19. febr. j. Včeraj je umrl zagrebški kanonik in kulturni delavec Slovenec Janko Barle v starosti 72 let. Kanonik Janko Barle je bil ein učitelj in je prišel v Zagreb v zadnja dva gimnazijska razreda. Kot duhovnik je ostal v zagrebški nadškofiji in je deloval v več farah. Že tedaj se je izkazal kot vreden zbiralec narodnega blaga in je napisal več razprav in člankov v slovenske znanstvene revije. Posebno ljubezen je posvetil cerkveni glasbi in je bil dolga desetletja urednik lista »Sv. Cecilija«. Razen tega se je kot zagrebški kanonik posvetil proučevanju cerkvene zgodovine Zagreba. Zaradi svojega obsežnega in temeljitega dela je postal tudi član zagrebske znanstvene Akademije.

Zagorje

Ravnateljstvo meščanske šole objavlja, da bo v soboto 22. t. m. zvečer ob 8 pripravilo pod okriljem Pomladka Rdečega križa v dvorani Zdravnežnega doma v Zagorju posebno prireditve. Čisti dobiček te prireditve je namenjen v korist šolske kuhinje, kjer prejema dnevno 62 učencev odnosno učenk mlečno južino. K tej dobrodelni prireditvi vabimo vse socialno čuteče občestvo.

Prehranjevalni urad v Zagorju je naročil dva vagona krompirja. Krompir bo prvovrsten ter zato uporaben tudi za seme.

Plavajo — po zagorskih cestah namreč. — Razumemo, da v zimskem času ceste ne morejo biti take kot n. pr. v kakih drugih letnih dobi. Vsekakor pa je zanikrnost, da je nova cesta v blatu kot ga že zlepa ne pomnimo. Do gležnjev in še više ti sega, a ni nikogar, ki bi ga posnel. Gramoz, ki bi bil moral že jeseni na cesto, se utaplja v blatu neizpravljen. Gorje njemu, ki nima prvovrstnega obnove, a tudi tistemu, ki ga dohitijo sredi ceste avtomob. Prosimo merodajne činitele, da se že vendar zagnajo, saj Zagorje, mislimo, že toliko prispeva v cestni odbor, da sme pričakovati nekoliko več uvidenosti.

vestra Pančurja, 16-letnega pos. sina, so tudi namahali domači fantje pred neko gostilno. Med pretepom ga je nekdo zmed fantov sunil tudi z nožem v prsa in desno stegno. — V neki gostilni v Vizmarjih pa so se aprili tudi že starejši pivci. Beseda je dala besedo in nazadnje je govorila pravica pesti. Nastal je pretep, med katerim je nekdo sunil 50-letnega mehanika Jakoba Burgerja s čevljem v levo nogo in mu jo poskodoval. — V bolnišnici se je začel včeraj tudi Jože Kupelet, ki je bil po obrazu ves krvav. Nekdo ga je napadel in mu razrazil obraz. — Posestnika Japlja Miho je povozil voz in mu je pri tem kolo voza zlomilo nogo. — Francka Orehek je menda pretrdo zaspala na topli peči. Kar naenkrat se je zvalila na leh. Padla je s peči. Pri padcu si je zlomila desnico v ramenu. — Posestnikov sin Ciril Bogataj, doma iz Češenj pri Železnikih, je imel doma opravka pri slamerenici. Ni bil pri delu dovolj previden in mu je slamerenica močno poškodovala dva prsta na levi roki. — Mizarski pomočnik Al. Zidan je imel smolo s strašilo pistolo. Naboj mu je poškodoval roko. Kaže, da bo odnesel epomino, kdaj se je igral z neigračo.

Obvestila ljubljanskega prehranjevalnega urada

Na dodatne krušne karte za bolnike bodo na sladkorni boleznii bolni lahko namesto bele moke dobili tudi Grahamov kruh ali moko, ker jim bela krušna moka škoduje. Ker je pa Grahamov kruh kot specialiteta precej drag, saj ga nekateri smatrajo za luksuzno pecivo, moramo gospodinje poučiti, kako lahko same zamesimo in spečejo tak kruh, ki ga smejo jesti diabetiki ali bolni na sladkorni boleznii, poseben zdrav je pa za ljudi, ki bolnajo na slabi prebavi. Grahamov kruh je pečen iz pšenične moke. Če daste v mlin 100 kg pšenice, dobite za Grahamov kruh 85 kg moke. Torej Grahamov kruh je pečen iz pšenične moke, ki je v njej še prav mnogo otrobov. Prav dober in zdrav kruh pa lahko spečete tudi, če vzamete 1 kg sedaj predpisane pšenične krušne moke in 1 kg ržene moke ter zmes primešate še 30 dkg ali nekoliko več otrobov. Iz te mešanice boste dobili 3 kg težko štruco prav dobrega in okusnega kruha, ki se dolgo drži ter je zdravju in prebavi zelo koristen. Kdor je slaboten ali bolehen, naj torej je ta kruh, kakršnega je naš kmet, pa bo zdrav in krepek ter imel vedno dober apetit, njegovi otroci pa rdeča lica.

Nadomestek za pravi poper smo dobili tudi v Ljubljani in ga dobimo že povsod. Ker je pravi poper zaradi težkega prevoza po morju silno drag, je prodaja zdravju neškodljivega poprovega nadomestka dovoljena, vendar pa mora biti ta umetni poper natančno in jasno označen za nadomestek. Seveda pa mora biti nadomestek tudi vsaj polovico cenejši od drugega pravega popra. Trgovci, ki bi poprov nadomestek prodajali za pravi poper, bi bil seveda prav strogo kaznovan ter bi ga oškodovani kupci gotovo takoj prijavili mestnemu tržnemu uradu ali pa upravi državne policije.

Neprijetnosti

zaradi zamenjavanja forintov in dinarjev

Celje, 18. februarja.

Celjsko okrožno sodišče je obravnavalo včeraj prav zanimivo zadevo z dežele Balon Avgust in Jožeta z Bizeljskega sta kupila od posestnika Zaviška Antona 3 parcele. Kupčija je bila sklenjena v kleti pri dobri vinski kapljici. Balonovi so se z Zaviškom pogovorili, da pojdejo skupaj čez nekaj dni k notarju v Brežice, kjer bi podpisali kupno pogodbo. Nekaj dni nato so se oglašili pri notarju dr. Lesarju v Brežicah. Ker pa ga ni bilo doma, je vzel zaradi informacij podatke le njegov uradnik. Balonovi in Zavišek pa so se spet dogovorili, da se zgledajo ponovno pri notarju, ko bodo že dobili dovoljenje za vknjižbo lastniške pravice. Do kupne pogodbe pri notarju pa ni prišlo. Zavišek je nenadoma zbolel in umrl. Univerzalna njegova dedinja je postala Zaviškova žena, ki pa ni živila skupno s svojim možem ter zato ni vedela za kupčijo. Na zapuščinski razpravi so ji predložili, da je njen mož prodal 3 parcele Balonovim. Balonova sta trdila, da sta se pogodila ustmeno za 15.000 din ter plačala že tisočak, dočim so druge priče izjavljale, da je pokojnik govoril z njimi o prodanih parcelah za 30.000 din. Zadeva je prišla pred sodišče. Balonova sta bila obtožena, da sta hotela goljufati.

Sodišče pa je vso zadevo pojasnilo. Priče so namreč izjavile, da ne vedo, ali je mislil pokojni Zavišek na 30.000 forntov ali dinarjev. Med tem časom je umrl tudi Balon in kot obtoženka je stala pred sodniki le Balonova žena. Sodišče ni imelo podlage za obsodbo in je Balonovo oprostil.

Frankolovo pri Celju

»Slovenski dom« dobite vsak dan že ob pol 6 popoldne v Gospodarski zadrugi na Frankolovcu. Naročite in kupujte ta naš najboljši popoldnevnik, ki vas obvešča o vseh številnih dogodkih, ki se odvijajo v današnjem času po širnem svetu in vas vedri s prekrasnimi romani in drugimi zanimivimi članki!

SELDON TRACE:

KORAKI V NOČI

Roman s slikami

»Kaj vam je?« je začudeno vprašal. »Zdi se, da vzbuja moja prisotnost veliko pozornost!«

Gospodar se je odkaljal. »Kot se mi vidi, ste pravkar prišli v Plathi!«

»Zakaj me to vprašate?« je začudeno rekel Darek in se namršil.

»Samo zato, ker gotovo niste slišali za poslednje novice, gospod Darek!«

Mladenčič naglo odloži svojo pijačo.

»Zelo bi, da mi objasnite, kaj se dogaja!« je rekel z ožekanim glasom. »Menda da bo božjo voljo ni zopet... menda ni bil zopet kak umor?«

Gospodar je nekam evehano prikimal.

»Ubit je bil g. Prince... Ubiti so ga danes popoldne... S težkim razpelom, dragi gospod!«

Vsi pogledi so bili uprti na mladega Darka. Mladenčič se ni veliko zmenil za goste, le z izbuljenimi očmi je gledal pripovedovalca.

»Moj Bog!« je tiho zastokal. »Prince! Ubit!«

»Z nekim razpelom, gospod.« je ponovil gospodar. »Našli so ga danes z razbito lobanjo v hiši vašega pokojnega strica. Vsi pravijo, da je to zopet Cashdonovo delo. Policija je prošla za okrepitev in vse mesto bo nočjo temeljito preiskano.«

Darek Ricardo je težko dihal. Nato je zagrabil svojo čašo in na dušek izpil.

»Moram oditi,« je rekel z drhtečim glasom. »Moram se še z nekom sestati, preden bo noč. Jutri se moram vrniti v London.«

Odšel je z negotovimi koraki, oči gospodar pa so ga spremljale. Glas bojazljivca, za kakršnega so ga imeli vaščani, se je še povečal pri dobrodružnih stanovalcih Platha.

Hito je prišel do stanovanja polkovnika Datmarja, med potjo pa je od časa do časa pogledal čez ramo. Neustopno je čakal pred glavnimi vrati, dokler mu jih ni prišla odprta služkinja. Za seboj je skrbno zaprl vrata in jo zaprosil, da ga pri-

javi miss Datmar.

»Gospod, grem gledat, če je doma...«

»Recite ji, da moram na vsak način govoriti z njo. Zelo je važno...«

Utihtnil je, ker so se pravkar odprla vrata iz salona in med njimi se je pojavila miss Marle. Lice mlade deklice je bilo blede. Videlo se ji je, da je utrujena, oči pa so se ji kljub temu ostro svetile.

»Kaj hočete, g. Darek?«

On ji prikriti nasproti in jo vtrčil, da se vrne z njim v salon.

»Moral sem se sestati z vami, miss Marle! Moral sem zaradi te strašne novice! Siromak Prince! Vi ne emete niti sekunde ostati tu, v tem prokletem mestu...«

V svoji zmedenosti jo je zagrabil za roke, ter se je moral prav boriti, da se mu je iztrgala.

»Pustite me, g. Darek! Ste neumni?«

»Neumen... jaz? Neumen so vsi oni, ki tu živijo! Marle, draga moja, vi veste, da vas ljubim...«

Marle prezirljivo dvigne glavo.

»Dovolj je tega, g. Darek!«

»Marle, ne bodite tako prezirljivi! Če bi le vedeli, koliko mi pomenite, bi se me usmili! Vi bi mi pomagali!«

»Vam ni potrebna nobena pomoč! Be-

zite!«

Prestopil se je ter postal ves beden in ubog.

»Za božjo voljo, ali ne razumete, da

vas imam rad, in mi je do vaše varnosti več kot za vse na svetu?«

»Razen do vaše lastne varnosti! Mislim, da je ta bojazen na prvem mestu, ako se ne varam!«

Te poslednje besede so ga preplašile, vendar je nadaljeval z nekim užaljenim kecom.

»Krivični ste proti meni, miss Marle! Če me ne ljubite, vsaj ne pozabite, da vas jaz ljubim! Ponudim vam lahko tako brezskrbno in razkošno življenje, katerega bi se gotovo polakomila vsaka mlada deklica. Jaz sem sedaj bogat — zelo bogat — ali razumete? Lahko vas iztrgam iz te okolice... Odpotovala bi nekam zelo daleč... v tujino, če želite... Skupaj bi živela novo življenje...«

Marle Datmar je pristopila k vratom in jih naglo odprla.

»Prosim vas, odidite!« mu je ukazala z mirnim glasom.

»Nočem oditi, dokler ne dobim zadovoljivega odgovora! Dajte mi vsaj malo upanja... Za božjo voljo, vi me morate ljubiti!«

Stopil je proti njej skoraj pretečim obrazom.

»Ali še mislite, da ljubite Deckyja Cashdona, Marle? To se pravi jetnika in morilca!«

Mlada deklica je še bolj prebledela.

»Kako si le dovoljujete...« je zašepetala. Ali te besede je jedva izgovorila.

Darek se je jedko zasmejal.

»Pred obedom Deckyja Cashdona mi niste posvetili niti najmanjše pozornosti, kot da me ni! Če bi bil poleg vas, mi ne bi privoščili niti pogleda! Ali sedaj, ko je on izvršil še drugi zločin, se vaše vedenje do mene tudi še ni nič spremenilo. Toda, saj se ne morete poročiti s človekom, ki ga čakajo vislice, čeprav ga še vedno ljubite!«

Nadaljeval je s tišjim glasom ter se mu je videlo, kako se je trudil, da bi se umiril.

»Bodite pametna, miss Marle! Odsel bom, ker vem, da sem se nedostojno vedel, kot kak neodtesanec in vas užalil! Drugič bom mirnejši... a sedaj sem bil pod dojemom tega strašnega umora. Zelo me je strah... da se vam ne bi kaj dogodilo...«

Mlada deklica je nepremično stala s prezirljivim izrazom.

»Zakaj bi se mi moglo kaj zgoditi?«

»Zato, ker je Cashdon norec! To morate razumeti...«

»Ali on ni vedno bojazljivec,« je rekla Marle.

Te besede so zadele Darka Ricarda v živo.

(Dalje sledi!)

Od tu in tam

Z včerajšnjega in današnjega zasedanja banskega sveta Preskrba Slovenije s hrano dobro deluje

Ljubljana, 18. februarja.

Na včerajšnjem dopoldanskem zasedanju banskega sveta je za poročilo načelnika kmetijskega oddelka podal poročilo o stanju prehrane v Sloveniji predsednik Preveda minister Franc S. o j.

Do stiske v prehrani je v naši državi prišlo zaradi tega, ker je bila lanskega leta pšenice za skoraj 100.000 vagonov slabša kakor leto prej. Zaloge ni bilo, potrebovali pa je bila večja. Izvoz v tujino je prenehal. Vsa Slovenija je glede prehrane pasivna. Letno potrebujemo do 12.000 vagonov žita od zunaj. Ker ni prišlo iz drugih krajev države zadosti žita, je bilo treba uvesti omejitve. Tako je ostalo na razpolago toliko žita, da se pomanjkanja ali celo lakote ni treba bati. V celoti je izdal Prevod 874.000 kakaniz. To bi odgovarjalo porabi 310 vagonov pšenice mesečno. Novo ministertvo za prehrano računa, da bo s strogo in ukrepi odkrilo v žitnih rodovih države še 12.000 vagonov ekvivalenta žita. Ko bodo prispeli še večje količine žita iz Bolgarije v zameno za modro galico, in okrog 100 vagonov iz Slovaške, bo, kakor kaže, prehrana v vsej državi redna. K sreči je primanjkljaj pšenice pokrtil večji pridelek koruze. Pridelek je lani znašal pol milijona vagonov ali 100.000 vagonov več kakor ponavadi. Razumljivo je, da se je tudi pri nas povečala poraba koruze. Od prejšnjih 300 vagonov na mesec se je poraba v Sloveniji dvignila na 800 vagonov mesečno. Če zaradi koruze ne more biti pri nas lakote. Potrebne količine sladkorja so zagotovljene. Tu ne bo nobenega pomanjkanja. Podobno bo z rižem in mastjo. Tudi pri olju ne bo

preglavič, če bodo ljudje pametni in ne bodo brez potrebe kopičili svojih zalog. Prevod ima na zalogi tudi okrog 100 vagonov fižola. Vsa potrebna količina modre galice je zagotovljena in leži v skladiščih v Celju.

Ves čas je imel Prevod obilo dela. Toda vse je bilo sprtno opravljeno. Računati je treba, da bo do junija prišlo vse poslovanje v tek in bo nastopil povsod popoln red, kar se tiče prehrane v Sloveniji.

V podrobni razpravi se je oglašilo večje število članov banskega sveta, ki so poudarjali, da je treba kmetijstvu posvetiti največjo pozornost. Kajti v sedanjih časih je vloga kmetijstva ogromno pridobila na svojem pomenu. G. Stuhar iz Ljutomerja se je zavzemal za zadržanje, predsednik Kmetijske zbornice Steblovnik pa za večje podpore kmetijstvu, zlasti za zatiranje vseh sadnih škodljivcev in za večje podpore kmetovalcem, ki bodo proizvodnjo dvignili z uporabo umetnih gnojil in z uporabo kmetijskih strojev. Banovina naj bi pomagala tudi a tem, da bi posredovala za večja posojila kmetijstvu od strani Priv. agr. banke.

Na dopoldanskem razpravi se je razprava o proračunu kmetijskega oddelka nadaljevala. Vsi govorniki (Jakob Jan, Kržišnik Ludvik, Kugovnik Juri in Peter Zdravce) so govorili za to, da se izvzame zajec izpod zaščite, ker dela vse preveč škodo kmetom. Vinogradnikom naj se omogoči nižja cena modre galice, obenem pa z vsemi močmi podpira izgradnja sadnih svinčnic. Prav tako so se zavzemali za dvig kmetijske izobrazbe in za obsežnejše delo kmetijskih refer. na terenu in ne samo v pisarnah.

Jugoslovanski bombaž je dosegel zaradi izostanka uvoza visoko ceno do 100 din za kg čistih vlaken. Lani je bila uradno določena cena na 26 din, toda povpraševanje je bilo tolikšno, da so bile vse zaloge na mah prodane. Škoda le, da je znašala domača proizvodnja komaj 120 vagonov letno, medtem ko ga domače tovarne rabijo letno okrog 3500 vagonov. Toda visoka odkupna cena bo dala sadilcem pogum, da bodo posejali z bombažem mnogo večje površine kakor doslej. Južna Srbija in nekateri drugi južni predeli naše države so kot nalašč primerni za gojitve bombaža. Vlada se trudi, da bi površino, zasejano z bombažem, povečala od sedanjih 6800 ha na 10.000 ha. Nastaja pa vprašanje zadostne količine bombažnega semena. Zdi se pa, da tega vprašanja ne bo težko rešiti. Če se bo propaganda za to smer posrečila, bo naša država počasi napredovala tudi v tej panogi in bo morebiti ob stalnem delu le prišla do tega, da bo vsaj polovico domače potrebe bombaža pokrila čez nekaj let.

Kmetijski oddelk hrvaške banovinske oblasti je preskrbel večje količine semen za spomladansko setev. Na Madžarskem je kupil pet vagonov semen jare pšenice, na Holandskem šest vagonov krompirja, v Sovjetski Rusiji okrog 100 stotov spomladanskega lana, trudi pa se še za nakup deset vagonov tako imenovane bolonske konoplje. Vse to semetje bodo dali na razpolago kmetovalcem v krajih, kjer je bila lanskega leta zelo slaba.

Belgrajska mestna občina je odkupila bivše nemško izseljensko taborišče na levem bregu Save za 1.600.000 din. Občina bo barake uporabila za skladišča, v kuhinjah pa bodo pripravljali hrano za zimske pomoči. Ostalo stavbno gradivo, ki je v taborišču, bo mestna občina uporabila za svoja javna dela.

Plovba na Donavi se je že začela. Od jugoslovanske meje pa prav do Črnega morja je Donava prosta ledu in se je plovba lahko začela. Skoraj vse potniške ladje, ki vzdržujejo lokalni promet, so začele obratovati. Pač pa ni obnovljen mednarodni tovorni promet, zlasti ne proti Madžarski, kjer je na Donavi južno od Budimpešte mnogo ledu, zaradi katerega je nastala tudi katastrofalna poplava, ki je uničila ogromne ploskve plodne zemlje. V jugoslovanskih prezmovanih delih je še mnogo ladij in šlepov, ki so natovorjeni z blagom, posebno z žitom in so namenjeni v Nemčijo. Ti šlepi bodo morali še tako dolgo ostati v zavetju, dokler se Donava tudi na Madžarskem ne bo osvobodila ledu.

O skoraj neverjetnem primeru babjevernosti poročajo belgrajski listi. V neki vasi blizu Sabca se je lani ob času žetve poslabšalo vreme. Ljudje so se najbolj bali toče in zato so sklenili obmiti se na nekega »čarovnika«, ki bo točo »zagovoril«. »Čarovnik« je vodil procesijo, v kateri so bili vsi kmetje. Seveda so mu ceremonijo drago plačali. »Čarovnik« je mahal z neko palico in izgovarjal nerazumljive besede. Ko so se pa kmetje vrnili domov, se je nebo stemnilo in vsula se je strašna toča, ki je pobila v tla vso žetev. Tedaj so se kmetje razjezili in planili nad »čarovnika«. Hoteli so ga ubiti, toda zvišanje se je znal izmuzniti, rekoč, da je vsega kriva tiasta deklica iz vasi; ki se je bila istega dne občila in so njeno truplo ljudje pred pogrebom prenesli v cerkev. S tem so se tako pregrešili, da je bila kaznen za greh močnejša kakor pa njegova prošnja čarovnice. In ljudje so mu spet verjeli. Navzlic temu zgovornemu dokazu pa se ljudje še vedno ne bodo dali prepričati, da nobena čarovnica ne pomaga odganjati vremenskih nezd.

Banovinskim inženirji, ki je poveril 568.000 dinarjev banovinskega denarja, sodi sodišče v Zagrebu. Inž. Svetozar Trbojevič je bil v tehnični komisiji, ki je v režiji banske uprave v Zagrebu v letih 1937-38 gradila razne stavbe po Hrvaškem. Mož je pri vsakem delu prisvojil lepe zneske in nazadnje je vse skupaj zneslo dobrega pol milijona dinarjev. Z njim vred so prišli pred sodišče še štirje podjetniki, ki so mu pri poverbah pomagali. Tudi Trbojevičeva žena je obtožena, ker je znala sprtno in s silo izvajati iz sodniške uradnice vse podatke o izpovedih svojega zaprtega moža in drugih soobtožencev.

Dalmacija, zlasti pa njen južni del, se nadejata za letošnjo turistično sezono precej turistov iz Madžarske. Pred nedavnim se v Hercegovnem mudila skupina 20 Madžarov, ki so obiskali tudi vse bližnje kraje. Budimpeštanski turistični urad pa organizira za spomladanske mesece večje ekakurzije madžarskih turistov. V tem pogledu je bilo že precej dogovarjanj med zagrebškimi turističnimi organizacijami in med madžarskimi turističnimi uradi.

V Zagrebu bo zgradila banska oblast nov zavod za pohabljenе otroke. Doslej so bili vsi zavodi te vrste tesni in priključeni drugim zavodom. Ker pa je v vsej banovini okrog 30.000 pohabljenih otrok, bodo zgradili novega, ki bo sprva sprejel po 30 otrok, pozneje pa ga bodo postopno razširjali. Za zidavo novega zavoda je denar na razpolago.

S 16. februarjem so tudi v Zagrebu uvedli nakaznice za kruh. Postopek je podoben tistemu v slovenskih mestih, le da imajo oblasti še nekaj več posla in pregledje zaradi ljudi, ki so napačno ali pa pomanjkljivo izpolnili in nazadnje tudi neupravičeno predložili prijave s podatki. Na mestnem poglavarstvu so doslej okrog 5000 nepravilno izpolnjenih prijav odklonili.

Izredno ostre ukrepe proti neubojljivim pešcem in voznikom motornih vozil je začela izvajati zagrebška policija. Avtomobilisti so se stalno pritoževali, da jim delajo napoto brezbržni pešci, ti slednji pa so godrnjali nad avtomobilisti in kolesarji, da so do njih brezbržni. Zato je policija postavila posebne cestne kontrolorje, ki vsakega nepravilno vozečega avtomobilista ali kolesarja takoj ustavijo in na mestu samem izterjajo globo. Kazni so stroge. Za prvi dan kontrole je bilo kaznovanih 22 vozačev. Drugi kontrolorji pa nadzirajo pešce. Tudi teh so lepo število kaznovali. Policijski organi imajo pri sebi formularje in dobijo kaznovanec takoj potrdilo, da je bil zaradi svoje nemarnosti olajšan za toliko dinarjev. Vse kazni so stroge, ker le to bo zaleglo, da bodo ljudje nekaj več dali na prometne predpise.

Strahovito neurje so doživeli v Sisku v nedeljo zvečer. Proti večeru lega sončnega dne se je pripodil nenadoma velik črn oblak, ki je zakril nebo. Kmalu nato je zapihal silovit vihar, ki je razbil šipe na vseh oknih, ki so bila odprta. Ljudje so bežali v zavetišča, ta čas pa so padale strehe opeke in od dreves so se lomile veje. Padale so razne ograje in trgalji so se elektrikli vodi. Škoda je bila izredno velika. Vihar je sicer le kakšne četrt ure trajal, potem pa se je spet nebo zvedrilo.

Kolpa in Sava na Hrvaškem spet naraščata. Kolpa je bila v ponedeljek okrog 8 m nad normalo, Sava pa skoraj 7 m. Ker pa vse kaže, da se bo dotok voda v obe reki še pojačil, se boje, da bo prišlo ponovno do poplav v nižje ležečih delih, zlasti ob Kolpi.

Zagrebška občina je dobila svojo lastno živilsko aprovizacijo. Aprovizacija bo preskrbovala mestno prebivalstvo z moko, pšenico, mastjo, oljem, sladkorjem, kavinimi nadomestki, testeninami, krompirjem in gorivom. Za režijske stroške bodo približno nabavili stroškom 2%. Vodstvo nad aprovizacijo bo imelo deset občinskih odbornikov. Njihova služba bo brezplačna.

875 ljudskih šol in 17 gimnazij je v Sloveniji

Prav gotovo je ljudsko šolstvo prav važen činitelj pri vzgoji mladine, saj daje vprav ljudska šola temeljno izobrazbo vsakomur. Tudi na današnjem dopoldanskem zasedanju banskega sveta je bilo mnogo govora o našem šolstvu. Načelnik prosvetnega oddelka banske uprave Lovro Sušnik je dal obširno poročilo, iz katerega je razvidno naslednje.

Ljudske šole. Kakor je pokazala statistika, je bilo 1. nov. 1940 v vsej banovini 875 ljudskih šol, ki imajo večinoma po 8 razredov. Razen ljudskih šol je še 61 otroških vrtcev in 22 zavetišč. Vseh 875 ljudskih šol ima 4.112 oddelkov. Lani je bilo za omenjeno šolstvo potrebnih 4332 učnih oseb, do 1. novembra pa je število porostlo za 52. To je učno osebje, ki predstavlja le državne, oziroma banovinske uslužbenke. Premestitev po prošnji je bilo 366, po službeni potrebi pa je bilo premestjenih 52 učnih oseb. Razen učiteljstva je v banovini še 40 okrajnih šolskih nadzornikov, 13 šolskih referentov in 23 šolskih tajnikov.

V začetku letošnjega šolskega leta so se vpisali 180.104 otroci. V zavodih za defektne otroke in v pomožnih oddelkih je bilo 688 otrok, v otroških vrtcih pa 2390. Povprečno obiskuje 44 otrok en razred. V preteklem šolskem letu se zaradi bolezni, prevelike oddaljenosti ali pa telesne ali pa duševne nesposobnosti ni vpisalo 930 otrok.

Vsekakor je zelo važno, da banovina skrbi tudi za otroke, ki so gluhi ali slepi, bolni, manj nadarjeni ali jih je celo treba dati v vzgajališče.

Posebno je postalo v preteklem letu pereče vprašanje nemške in madžarske narodne manjšine. Po navodilih prosvetnega ministristva vpisuje v manjšinske oddelke upravitelj sam brez komisije. Pod vplivom svetovnih dogodkov in zaradi propagande so v nekaterih krajih tudi starši brez dvoma slovenskega rodu priglasili svoje otroke za vpis v manjšinske oddelke. Tu pa je morala poseči vmes oblast, ki je po dokazilih določila otroku pouk, ki mu gre po njegovi narodnosti.

Da se še majhnim otrokom vcepi ljubezen do zemlje in kar na njej raste, ima v banovini 783 šol svoje vrtove, le 92 šol je takih, ki nimajo vrta. Važno nalogo pa opravlja banovina s prirejanjem božičnic, ustanavljanjem šolskih in dijaških kuhinj, daje dijakom štipendije ter podpira nadarjene revne dijake. Za božičnico je bilo obdarovanih 709 šol. Šolskih kuhinj je ob koncu leta 1940. bilo že 183 pri ljudskih in 47 pri meščanskih šolah.

Meščanske šole. V banovini jih je 51. Vseh oddelkov je 318. Učencev se je vpisalo v začetku šolskega leta 1940-41 9577. Število učiteljev pa je bilo konec decembra 319.

Srednje, učiteljske in strokovne šole. 17 državnih gimnazij ima skupno 301 oddelke. Prostora pa primanjkuje še za 102 oddelke. 70 oddelkov pa menjava dnevni pouk. V državnih gimnazijah je 12.808 učencev in učenk. V treh srednjih in pa je skupno 1012 dijakov. Na drž. srednjih šolah je skupno 14 ravnateljev in 468 profesorjev.

V obeh drž. učiteljskih šolah imamo skupno 703 dijake v 20 oddelkih.

V treh zasebnih učiteljskih šolah pa je 207 učenk v 9 oddelkih. Na šolah sta dva ravnatelja in 36 profesorjev.

Nemalo vzgojno nalogo pa imajo brez dvoma gospodinjstvske šole in tečaji, ki usposablja naša dekleta za dobre gospodinjke. Ljubitelji glasbe pa so letos lahko veselji, saj smo v Ljubljani dobili Glasbeno akademijo.

Za kulturno povzdigo naroda skrbe prav gotovo v nemajhnini meri ljudske univerze, ki imajo iz leta v leto več poslušalcev, dalje gledališča, prosvetni odri, radio, kinematografi, muzeji, knjige, listi in društva.

Morda bo bralce zanimalo, koliko teh in onih kulturnih ustanov imamo in kako so delovale. V pretekli sezoni je po Sloveniji delovalo 6 ljudskih univerz, ki so priredile 41 predavanj. Predavanja pa je poslušalo 5562 poslušalcev. Skupno pa je bilo lanske leto 118 predavanj in 16.114 poslušalcev. Čeprav se je število predavanj skrgilo, vendar je število poslušalcev naraslo za več kot 2000. Slovenska gledališča so v preteklem letu odigrala 688 predstav, prodanih vstopnic pa je bilo 227.034. Od lanskega leta se je število predstav povečalo za 23, število gledalcev pa za 6330. Važno vlogo imajo za ljudsko prosveto tudi prosvetni odri. 12 jih imamo v Sloveniji, ki so vsištevi ponovitve priredili 196 predstav, katere je obiskalo 38.362 oseb. Glede kulturnih prireditev pa statistika pokaže, da je bilo v letu 1939. 2612 dramatičnih predstav, 240 koncertov, 396 športnih prireditev, 450 akademij in proslav, 42 lutkovnih predstav, 219 izrednih filmskih predstav, 168 predavanj in 23 umetniških razstav. Vseh teh prireditev se je udeležilo čez 1 milijon oseb. Važen kulturni činitelj je tudi naš radio. V l. 1939. je oddala postaja v celoti 3022 ur. Število radijskih naročnikov se stalno veča. Ob koncu l. 1940. jih je bilo že 25.046.

Tudi s kinematografi je banovina na dobrem. Ima jih 65. V vseh kinih je bilo 20.683 predstav, katerih se je udeležilo 2.792.339 oseb. Število predstav je v zadnjem letu naraslo za 1843. Med važne kulturne ustanove spadajo tudi muzeji. V naši banovini jih imamo 18, od katerih so trije državni, 5 samoupravnih in 10 privatnih. Vse muzeje je lani obiskalo 51.672 oseb.

Kako pa s knjigami? Za lansko leto še statistika ni dokončna, zato navedemo lahko številk samo za leto 1939. L. 1939. je izšlo v naši banovini 318 knjig, na tujem pa 38 slovenskih del. Razveseljivo pri tem je, da je med temi deli le 18 prevedov.

Tudi časopisi so pri nas zelo razširjeni. Naklade listov se stalno večajo. Zdaj izhaja v banovini 231 listov. Število se je od lanskega leta povečalo za 5. Tu so vsište samo listi, ki izhajajo v Sloveniji, na tujem pa izhaja še 21 listov, od katerih večina v Ameriki. — Knjižnice imajo tudi velik promet. Po stanju 31. avgusta imamo v naši banovini kar 2802 knjižnice, katere imajo vsega 2.227.384 knjig in od katerih so jih izposodile čez 1 milijon in pol.

Važen činitelj pri prosvetnem delu so tudi društva. V nobeni drugi banovini ni društveno delovanje tako živahno kakor pri nas. Do 31. avgusta 1940 je v banovini bilo 6363 društev, ki imajo 2558 odsekov. Število društev se je lani povečalo za 30, število društvenih odsekov pa za 76. Raznih društvenih domov je v banovini 1356, gradijo jih pa še 45. Za celotno prosvetno delo v naši banovini je l. ta izdala čez 2 milijona podpor, kar pomenja, da banovina zna ceniti narodno kulturo.

Vsekakor gre vse prizadevanje banske uprave za tem, da postane naša ljudska šola v polnem smislu besede to, kar pomeni njen naziv. Upravičeno pričakujemo, da se bo marsikaj zboljšalo glede novih učnih načrtov, ki so že pripravljani. Potrebni pa bodo še drugi ukrepi, katere pa bo mnogo lažje izvesti, ko bo Slovenija dobila svojo avtonomijo. — Da bi banska uprava navezala obsejno učiteljstvo na obsejne kraje, jim je banska uprava začela dajati nagrade za narodno prosvetno delo.

Banska uprava je posvetila posebno pozornost napredku pouka in dvigu vzgoje v etičnem, na-

rodnem in socialnem oziru v zavesti, da bo le dobro izobražena in pravilno vzgojena mladina kos nalogam, ki jo čakajo v življenju. Banska uprava je oziroma bo dala za vzdrževanje ljudskih šol v banovini za bodoči proračun čez 18 milijonov din, to je skoraj za 1 milijon več kakor lanske leto. Banovina bo tudi v bodoče kar najbolj podpirala šolske kuhinje, in jih ustanavljala še tam, kjer so potrebne. Pri gradnji novih šol se banska uprava drži načela, da je treba čim več manjših ljudskih šol, da nekaterim otrokom ne bo treba hoditi tako daleč v šolo, kakor doslej. Sedaj je v gradnji še 25 šol.

Ker se mnogi sedanja meščanskošolski učitelji nimajo klasifikacijo za poučevanje na meščanskih šolah, je stavila banska uprava ministertvu predlog za ustanovitev višje pedagoške šole v Ljubljani, s čimer bi se mogli tudi sedanja meščansko šolski učitelji pridobiti potrebno izobrazbo. Zaradi težkih časov ni bilo moči misliti na zidavo novih poslopj za meščanske šole. V tem letu je bilo dograjeno poslopje v Črnomlju, kupljeno zemljišče za šolo v Litiji, za šolo na Rakeku bodo načrtili za šolsko zgradbo skoraj dogotavljeni, v Domžalah pa je bila meščanska šola znatno razširjena.

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer- sko stanje	temperatura v °C			Veter (smer, jakost)	Padavine	
		naj- večja	naj- manjša	Relativna vlaga v %		m/m	vrsta
Ljubljana	750-9	5-8	-1-1	95	0	4-1	dež
Maribor	750-0	5-0	1-0	90	5	—	—
Zagreb	748-2	14-0	2-0	90	6 SW	2-0	dež
Belgrad	743-7	14-0	7-0	90	8 SE	12-0	dež
Sarajevo	752-1	8-0	2-0	90	10	3-0	dež
Vis	751-2	9-0	7-0	70	10 SSE	—	—
Split	749-7	12-0	9-0	80	7 SE	1-0	dež
Kumbar	750-1	15-0	11-0	90	7 E	21-0	dež
Zirje	743-0	8-0	9-0	90	10 SE	1-0	dež
Duhovnih	750-1	15-0	10-0	80	11 SE	27-0	dež

Vremenska napoved: Pretežno oblačno z rahlimi krajevnimi padavinami. Najnižja temperatura na letališču je -1.8 °C

Koledar

Danes, sredo 19. februarja: Julijan, muč. Četrtek, 20. februarja: Eleverij, šk.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Občni zbor Zdrženja vojnih invalidov v Kranju bo v nedeljo 23. februarja ob 9 dopoldne v dvorani »Na Stari postici« v Kranju. Dolžnost vsakega člana Zdrženja vojnih invalidov je, da se udeleži občne zbor. — Eno dopoldne vsakdo lahko žrtvuje svoji organizaciji, zato pridite prav vsi! — Odbor.

V petek 21. t. m. bo v mali filharmonični dvorani koncert na dveh klavirjih, ki ga bosta izvajali Marta Osterc in Silva Hraševac. Vstopnice v Matični knjigarni.

Sešel Antonija, zač. sestra, je vodila dne 15. in 16. t. m. v Čemšeniku pri Trojanah zdravstveni tečaj. Vsi se je najlepše zahvaljujemo za njeno poučno predavanja. Enako iskrena hvala ženski kršč. zvezi v Ljubljani, ki je tečaj organizirala.

»Orač«, naš največji kmetijski strokovni list, bo posvetil v okviru akcije za povečanje kmetijske proizvodnje, svojo letošnjo marčevno številko izključno navodilom za pravilno gojenje onih kmetijskih rastlin, ki jih sejemo ozir. sadimo spomladi.

Da bodo mogla potrebna navodila priti v roke slednjemu slovenskemu kmetu, bo izšla tretja številka »Orača« v zvišani nakladi 50.000 iztisov.

V nedeljo, dne 2. marca, se bo ta številka »Orača« razpečevala po vseh slovenskih krajih. Posamezni izvod bo stal samo 1 din.

Opozorjamo že zdaj na to izredno številko »Orača« vse naše čitatelje in jim priporočamo, naj jo kupijo. S tem si bodo za en sam dinar preskrbeli navodila, ki jim bodo pomagala zvišati množino in kakovost ter s tem tudi vrednost letošnjih pridelkov.

V okviru Ljudske univerze priredi Geografsko društvo drevi ob 20 v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti predavanje svojega člana dr. Jožeta Rusa: O licu in liku Triglavu. Predavanje bo opremljeno s 100 krasnimi barvnimi izpozitvi, na koncu pa bo dodan še kratek film g. Badjura »Triglav«.

Občni zbor Aero-kluba »Naša krila« v Ljubljani, bo v četrtek, dne 20. t. m. v prostorih Auto-kluba v Kazini, in sicer za krajevni odbor ob 17.30, za oblastni odbor pa ob 18.

Slovenska kolesarska zveza, Ljubljana. Redna seja upravnega odbora bo v sredo 19. t. m. ob 19 v kavarni Vospersnik, Ljubljana, Stari trg št. 34. Dnevni red: Spor v Koroški kolesarski podzvezi in poročilo delegatov o občnem zboru imenovane podzveze. — Tajnik.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20

Sreda, 19. februarja: »Šesto nadstropje«. Red Sreda.

Četrtek, 20. februarja: »Ciganke«. Red A.

Petek, 21. februarja: Zaprti. (Gostovanje v Celju: Zaprti vrata).

Sobota, 22. februarja: »Šesto nadstropje«. Izven.

Opera — Začetek ob 20

Sreda, 19. februarja: »Russalka«. Red Premierski. Gostovanje tenorista zagrebške Opere, Josipa Gostiča.

Četrtek, 20. februarja: »Sabska kraljica«. Red Četrtek. Gostovanje Josipa Gostiča, tenorista zagrebške Opere.

Petek, 21. februarja: Zaprti. (Generalka).

Sobota, 22. februarja: »Tri stare škatle«. Premiera. Opereta. Izven.

Mariborsko gledališče

Sreda, 19. februarja: Zaprti.

Četrtek, 20. februarja ob 20: »Lepa Vida«. Gostovanje Danilove in Kralja, članov ljubljanske drame.

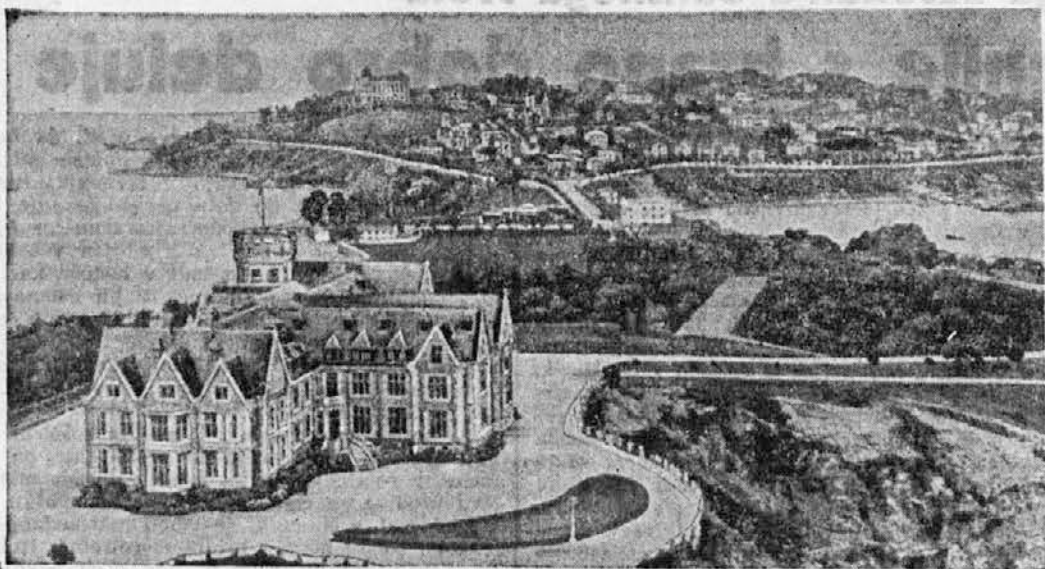
Razprava proti ponarejalcem

Obtožnica je bila prebrana na tajni razpravi — nadaljevanje pa je bilo javno

Razprava proti ponarejalcem je prava senzacija za Mariborčane. Razprava dvorana je bila danes zjutraj nabito polna. Ko pa so ljudje zvedeli, da bo začetek razprave tajen, so se godrnjali selili na hodnik ter čakali, da smejo spet v dvorano. Pričetek se je vršil z zamudo, ker je senat najprej sodil nekemu mlajšemu mladoletniku, ki je bil obtožen v procesu, ker je svojemu očetu — enemu izmed glavnih osumljenikov — ukradel 5 ponarejenih bankovcev po 500 din ter jih razpečal. Senatu predseduje dr. Turato, prisednika pa sta dr. Adamič in Kolšek. Obtožbo zastopa državni pravdnik Košenina. Obtožence brani 10 odvetnikov, ki pa so malone vsi uradni postavljeni. 10 obtožencev je bilo pripeljanih k razpravi iz preiskovalnega zapora. — Josipa Belca sta pripeljala dva orožnika uklenjenega iz Murske Sobote, kjer ga imajo zaprtega zaradi neklih vlovov ter se je najbrž tudi pajdašil z Bratkom. Ostali obtoženci, ki se branijo iz svobode so prišli vsi, razen enega, k razpravi. V

Maribor se je pripeljala iz Radeč tudi Frančiška Zrimšek, vendar k razpravi ni mogla priti, ker ji je preko noči noga tako otekla, da ne more hoditi. Orožniki iz Košakov so bili naprošeni, da jo pripeljejo k razpravi ter se je to popoldne res zgodilo.

Obtožnica je bila prebrana tajno, to pa zato, ker je Tomaž Senekovič obtožen tudi po čl. 3. zakonca o zaščiti države. Po prečitaniu obtožnice pa je predsednik proglasil razpravo za javno. Nato se je pričelo zasliševanje obtožencev. Preden je bil zaslišan glavni obtoženec Majhene Franc, se je dvignil njegov zagovornik in prebral spričevalo uradnega zdravnika, ki pravi, da je obtoženec težko bolan, in sicer ima pljučno jetiko. Nato pa se je vse dopoldne vršilo zasliševanje Majene. Popoldne se je razprava nadaljevala ter je trajala do poznega večera. Razpravi prisostuje tudi ekspert finančnega ministristva, upokojeni načelnik ministristva za notranje zadeve g. Vekoslav Keršovan.

Pogled na špansko pristaniško mesto Santander, kjer je te dni divjal strahovit požar, ki je po zadnjih poročilih uničil tretjino mesta. Nastal je v pristanišču na neki ladji, natovorjeni z bencinom, ogenj pa se je zaradi močnega vetra hitro razširil na bližnji del mesta. Uničeno so tudi štiri cerkve, med njimi sandanderska stolnica. Okrog 30.000 ljudi je ostalo brez strehe. Škoda cenijo na več milijard pezeta.

Java – biser Holandske Indije

Lep zgled, kaj se da narediti iz divjega otoka, po katerem imajo danes Japonci takšne skomine

Pozornost političnega in gospodarskega sveta danes ne velja samo Evropi, kjer se bije bolj za bodočo ureditev te najmanjše, a gotovo najbolj nemirne celine, pač pa med drugim tudi področju, ki ga na kratko označujemo z imenom »Daljni vzhod« in kjer si Japonci prizadevajo, kako bi za bodočo bolj na široko ogradiili svoj »življenjski prostor«. Pri tem »urejanju« vzhodnoazijskega prostora, nad katerim v svojo pozornostjo bdi tudi ameriško oko, pa nastaja tudi vprašanje, kaj se bo v bližnji bodočnosti zgodilo s tistimi velikimi in tudi bogatimi holandskimi posestmi, ki so raztresene po številnih halandskih otokih in ki jih je približno šestdesetkrat več kot pa evropske Holandije. In med ta bogata posestva v tako imenovani Holandski Indiji spada tudi otok Java, ki si ga hočemo v naslednjem ogledati nekoliko bližje.

Reke so številno otočje zlepile v en sam otok

Java je približno štirikrat manjša kot evropska Francija, nima pa dosti ljudi prebivalcev. Imenujejo jo biser Holandske Indije. Pomorna je ta dežela, obenem pa je to tudi svet najraznovrednejših grozot. Danes je to en sam otok, nekoč pa je bilo celo otočje. Od decembra do marca pihajo tu monsuni, ki prinašajo neprestano deževje. Ogromne množice vode se tedaj vsako leto vale s pobočij in odnašajo zemljo v morje. Reka Solo, ki je dolga le 560 km, odnaša s seboj osemkrat toliko blata in peska, kot pa na primer evropske Ren. In v prav v teh silnih množicah vode, ki buče vsako leto s hribov v nižje predele in odnašajo tja rečno blato in pesek, se je treba zahvaliti, da je iz nekdanjih številnih otočkov nastal en samo otok, sedanja Java, in da je ta svet tudi tako zelo rodovitna, saj so hribi tam po veliki večini ognjeniškega izvora. Java je otok, na katerem se odigravajo

naigrozovitejši ognjeniški izbruhi na svetu

Petdeset let bo skoraj minilo od tedaj, ko je »eksploziral« ognjenik Krakatau na zahodnem koncu tega otoka ob Sundskem prelivu in zahteval 17.000 človeških žrtev. Ognjeniški pepel se je tedaj dvignil celo v stratosfero in ga je v dolgih letih veter raznesel na vse konce sveta. Leta 1919 so imeli na Javi še hujši ognjeniški izbruh. Ognjenik Kebout je pogoltnil v zrak celo gorečo jezero in z njim vred ogromne količine ognjeniškega blata, lave in pepela. Človeških žrtev je bilo tedaj približno trideset, toliko kot ob izbruhu Krakatau, kar 50.000. Toda ognjeniki so na drugi strani pomagali temu, da je danes Java tako rodovitna dežela. Na debelo so bili v teku stoletij in tisočletij natrosili rodovitnega ognjeniškega blata in pepela, in je zato danes težko kje najti plodnejšo zemljo, kakor je na Javi.

Tako so se v preteklosti tu odigravale zaloigre. V sedanjih viharjih časih pa se Javi obetajo novi »potresi«, čeprav čisto drugačne vrste kot nekoč.

Šestkrat toliko ljudi kot pred 30 leti

Svoječas so bili ljudje na Javi dosti redkeje naseljeni kot pa so danes. Niso zasledovali in ubijali

samo divjadi, kakor tigrov in drugih zverin, pač pa so se pobijali tudi med seboj in tako sami poskrbeli, da jih ni bilo preveč. Danes pa je tam čisto drugače. Prvič se je Holandcem posrečilo prešteti te ljudi na Javi leta 1813, seveda vsaj približno. Našteli so jih komaj šest milijonov. Ko pa so se tja začeli v vedno večjem številu naseljevati Evropejci, je prebivalstvo na Javi kmalu zelo naraslo in tako danes tam živi že 37 milijonov ljudi. Po veliki večini so naseljeni v nižinskih predelih, kjer jih pride na kvadratni kilometer povprečno 281. Gorski predeli pa so skoraj čisto zapuščen. S priseljenci vred pride samo v nižinskih rodovitnih predelih povprečno do 400 ljudi na kv. km, v najrodovitejših krajih pa celo 683. (Pri nas v Jugoslaviji povprečno okrog 100.) Ena sama slaba letina na riževih poljih, pravijo, in pomrlo bi od lakote 15 do 20 milijonov ljudi, če ne bi hrane pripeljali Holandci od drugod!

Zlasti tri šibe

tepejo Javance in te tri šibe so: voda, ognjeniki in strah pred lakoto. Omenili smo že vsakoletne povodnje, ki jih prinašajo vlažni monsuni od decembra do marca. Posebno rodovitneji predeli so tedaj v nevarnosti, da jih voda zalije in uniči setev. Zato so na Javi zgradili na nevarnejših mestih številne prekope, po katerih se voda lahko odteka, ali pa so jo zajezili z ogromnimi nasipi, da se ne bi mogla razliti čez bogate riževne nasade. Zaradi smotnega dela, ki so se ga Holandci na tem polju lotili, danes

na Javi niso posejani z rižem samo ravninski predeli, pač pa goje riž tudi do 1200 m visoko. Tam pred povodnjami ni treba imeti preveč velikega strahu, v nižinah pa so riževa polja ogradiili z globokimi prekopmi, da voda ne more opravljati vsako leto svojega uničevalnega dela. Kadar pa je suša, pa s pomočjo teh prekopov vsak čas lahko namakajo zemljo. Toda letina tudi ni vselej dobra in tedaj Javance udari druga šiba, lakota, čeprav je otok tako rodovitna in bogat. Tretjo šibo pa, kakor rečeno, vihte nad Javo ognjeniki, slovitno kakor morda nikjer drugod na svetu.

V zvezi z vsakoletnimi povodnjami pa nastopajo tudi najraznovrednejše bolezni, kakor tifus, kolera, rumena mrzlica. Šele tedaj, kadar po povodnjah bistri gorski studenci spet očistijo umazano vodo, ki so jo na široko razlile besneče reke, polagoma začno izginjati tudi bolezni.

Riža trikrat, ljudi pa šestkrat več

Kako pa so Holandci preskrbeli za čim večji pridelek riža na tem otoku, kažejo menda dovolj jasno naslednje številke. Pred 30 leti je bilo mogoče na vsakem aru zemlje pridelati le kakih 3,6 ton riža, pred petimi leti 11 ton, danes pa že 12 ton.

Toda čeprav na Javi pridelajo toliko riža, vendar ves ta ogromen pridelek še vedno ne zadostuje za prehrano vsega prebivalstva. Riža sicer danes pridelujejo približno trikrat več kot pred 30 leti, toda ljudi je danes na Javi že šestkrat toliko kot pred tremi desetletji. Čeprav se malo čudnoliši, vendar je res, da morajo danes na Javo riž celo uvažati. Plačujejo pa ga ne z denarjem, pač pa ga dajejo v zameno za druge pridelke.

Sladkor — rešitelj

Sijajno na primer uspeva tam sladkorna pesa. Sladkor tako rekoč pomeni za Javo rešitev. Danes na vsem Dajnem vzhodu pridelajo vprav na Javi največ sladkorja. To pa še ni vse. Ker so Holandci izrabili že ves ravninski svet na Javi, je bilo treba za nove kulturne rastline poiskati tal tudi v višjih predelih. Ze dolgo časa so Holandci med prvimi pridelovalci kakava, goje pa na Javi tudi v veliki meri kavo, in sicer na višinah 400 do 700 metrov. Med važne pridelke na tem otoku spada dalje čaj. Holandci danes konkurirajo na čajnem trgu celo s Kitajci in sloviti otokom Ceylonom. Nad 1000 m visoko goje tako imenovani assam-čaj. Z Jave danes izvažajo čaj celo v Ameriko, odkoder v zameno prihajajo vreče riža! Devet desetih tako imenovane kinkina (drevesno lubje, s katerim zdravijo mrzlico) in kinina na vsem svetu prihaja vprav z Jave. Ta »biser Holandske Indije« pa ima tudi precej petroleja in kavčuka in vprav to je menda njegova največja nesreča. Petrolej in kavčuk bogatemu otoku prinašata več strahu kot pa dobička, kajti danes, ko človek prekuša nad svojim sočlovekom najnovejše in najgrozotnejše morilne iznajdbe, eta, kakor kaže, važnejša kot pa sladkor, kava, čaj, riž in drugi »lukase«, kakor te življenjske potreščine že imenujejo.

Mandžurski cesar je pokojnega madžarskega znanjega ministra Csakyja po smrti odlikoval z najvišjim mandžurskim odlikovanjem, z redom »Srečnega obiska«, poroča DNB.

Filmska kamera, kakršnih se Nemci poslužujejo pri izdelovanju propagandnih filmov na Poljskem. Kakor pravi nemški podpis k tej sliki, si Poljaki to novost z veliko radovednostjo ogledujejo, ker da kaj takšnega še niso nikdar videli.

Malta z nekaterimi drugimi otoki, ki spadajo v to otoško skupino. Pred dobrim tednom je bilo v italijanskem časopisu objavljeno, da so italijanska in nemška letala od začetka vojne do tedaj že tristo krat napadla to angleško trdnjavo v Sredozemskem morju.

Stvari, ki so vsak dan na vrsti: Se druge vrste stekla

Kot natrijevo, tako pridobivajo in uporabljajo tudi vsa druga stekla.

Kalijevo ali češko steklo dobivajo iz kremenjaka, kalcita in pepelike. Iz tega stekla, ki je trše in težko taljivo, izdelujejo najdragocenejše stekleno blago in kemijske fizikalne posode, ki se pri uporabi ne smejo taliti (epurvene, retortle).

Svinčeno steklo se izdeluje iz kremenjaka, pepelike in svinčevega oksida. To steklo je zelo mehko, brezbarvno močno svetleče in se najlažje tali. Odlikuje se posebno v tem, da lomi močno svetlobne žarke. Z ozirom na množino svinca, ki se v njem nahaja ločimo 3 vrste stekla. Najmanj etekla ima v sebi kristalno steklo iz katerega izdelujejo okraske, nakiti itd. Več svinca ima filitovno steklo, ki se rabi za optične priprave (prizme, leče). Največ svinca ima v sebi štras iz katerega izdelujejo posnetke dragih kamenjev.

Navadno steklo za buteljke dobivajo iz najnavadnejših tvarin: kalcita, gline, kremenjaka, sode, glin, peska itd. Barva zavisi od kovinskih oksidov. Iz tega izdelujejo steklenice za vino, pivo itd.

Barvano steklo se dobiva na ta način, da se steklovino primešajo kovinski oksidi: železov oksid obarva steklo rdeče ali rjavo, antimonov oksid rumeno itd. Po kostnem pepelu obarvano je mlečno steklo iz katerega so svinčniki. Steklo, v katerem je kositrov dvokis imenujemo sklenino ali email. Kakor steklene eurovine, tako se da tudi nerabno steklo (razbite steklenice) pretaliti in predelati v rabno steklo. Steklo se v kislinah ne topi, pač pa ga razjeda fluorovodikova kislina, s katero pišemo in rišemo na steklo.

RADIO

Program radio Ljubljana

Sreda, 19. febr.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Po daljnih krajih (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.30 Pisan drobšč (plošče) — 14 Poročila in objave — 14.30 Iz Dvočakovih skladb (plošče) — 14.45 Mladinska ura: a) Sport v literaturi (prof. Fr. Vodnik); b) Ob 100 letnici rojstva Ant. Dvočaka (predavanje in plošče); c) Delaj z nami (M. Zor) — 18.30 Plošče — 18.40 Ali je delo v gospodinjstvu poklic (ga. Franja Petrič) — 19 Napovedi in poročila — 19.25 Nac. ura: Vojaško predavanje — 19.40 Plošče — 19.50 Uvod v prenos — 20 Prenos iz ljublj. opere, v 1. odmoru: Glasbeno predavanje (V. Ukmar); v 2. odmoru: Napovedi in poročila.

Četrtek, 20. febr.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Pisani napevi (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Šrnel »Ljubljana« — 14 Napovedi in poročila — 17.30 Pester spored Rad. ork. — 18.40 Slovenščina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 19 Napovedi in poročila — 19.25 Nac. ura: Govori Beograd — 19.40 Plošče — 20 »Suheca za debeli četrtek«. Pisan večer s šalami, petjem in godbo. Sodelujejo Rad. ork., sestre Stritarjeve, Avg. Stanko in Cimermanov kvartet — 22 Napovedi in poročila.

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

Pri tej razlavitvi je na cestah eksplodiralo osem bomb, ranjenih je bilo petdeset ljudi, trije ubiti, v blagajno stranke pa so vključili tristo eno in štirideset tisoč rubljev. Torej ne more tako zelo presenečati, da je tudi pri drugi krizi, pri kateri se je začelo čutiti pomanjkanje gotovine, prišel na preprosto, čez vse preprosto misel, da bi si tisto, česar je potreboval, vzel iz blagajne Zdrženih držav.

Vsekakor je denar nujneje potreboval kakor kdaj prej. Kar je državna blagajna imela tujega denarja, je bil v žalostnem razmerju z veličastnimi načrti industrijskih uradov. Zunanje-politični oddelek GPU ter sovjetska vojaška vohunska služba sta nekoč, ko sta tudi ona razširila delavno področje, bila v prav tako kočljivem proračunskem položaju.

Lov za »valuto«, za zlato ali zlatu odgovarjajoči vrednosti je prevzemal vse mišljenje sovjetske vlade. Pri GPU so uredili poseben urad za valuto ter uporabili vse načine, ki si jih je mogoče misliti, od sleparije do nasilja, da bi iz ljudi spravili ves tuji denar ter druge zlate vrednosti, kar so jih še imeli. To je doseglo višek v tako imenovani dolarski inkviziciji, pri kateri so sovjetske državljane tako dolgo po načrtu privajali, dokler niso prišli na dan s podporami, katere so jim pošiljali sorodniki iz Amerike. Ni bilo redko, da je GPU žrtve zaprla in jih mučila, dokler ni iz tujine prišla odkupnina.

Vse to je bilo v javnosti na široko poznano, še preprostejše načine za preskrbovanje cenene denarja pa je Stalin zavijal v najglobljo skrivnost. Prav do tega dne je vir tistih ponarejenih stolarskih bankovcev nerazrešljiva skrivnost celo za evropske

in ameriške vohunske urade. Vzrasel je sum in se celo oglasil, da mora biti v Sovjetski Rusiji krog ponarejevalcev denarja. Toda nobena oblast si ni upala niti domnevati, da bi bil zločinec vlada.

Toda dejstvo je, da je Stalin ta krog ponarejevalcev sam ustvaril in ga sam vodil. Dejstvo je, da so njihove tiskarne stale v najgloblji ječah GPU v Moskvi, da so moške, ki so sleparski denar spravljali v promet, bili rdeči agenti.

Bankovce so tiskali na posebnih strojih, ki so jih uvozili iz Združenih držav. Bankovci so bili tako izredno spretno izdelani, da so jih preštevalci v Ameriki brez pomisleka sprejemali za pristne še leta potem, ko so se prvič prikazali v prometu. Ponarejevalci so bili tako prepričani, da bo njihov izdelek kljuboval slehernemu odkritju, da so sleparske bankovce v množicah ponujali vodilnim ameriškim denarnim zavodom.

Stalinovi agenti so pri tem delali z roko v roki z zločinskimi podzemskimi svetom, v Berlinu na primer s krogom ameriških izsiljevalcev, ki so imeli svoje področje v vzhodni Evropi, v Chicago pa z znanimi gangsterji. Policija je ta dejstva ugotovila z neovrgljivimi dokazi. Toda kolikor vemo, niso agenti imeli zase prav nobene koristi od te reči, delali so iz čisto političnih nagibov. Hoteli so samo pomagati Sovjetski zvezi.

V Levisburgu, v zvezni državi Pennsylvaniji, odseda v državni ječi svojih petnajst let jetnik, ki je čikaške banke ogoljufal s ponarejenimi stolarskimi bankovci v znesku pet in dvajset tisoč petsto dolarjev. Ta jetnik, dr. Valentin Gregory Burtan, je bil zdravnik v New Yorku. O njem je neovrgljivo ugotovljeno, da je kot komunist igral važno vlogo. Dr. Burtan je sprejel kazen ravnodušno, niti namignil ni na visoke gospode v Moskvi, katerih vdani agent je bil. Zaradi tega tudi ni njegova zadeva leta 1934 nič pripomogla k razjasnitvi skrivnosti s sleparskimi bankovci, čeprav je skrivna policija Združenih držav temeljito in obsežno raziskavala.

Več let, preden so prišli dr. Burtana, je sovjetska vlada v Berlinu kupila zasebno banko Sass & Martini. Kupila jo je samo zato, da bi ponarejene dolarske bankovce po svežnjih

spravljala v obtoč. Ko se je ta drzna špekulacija podrla in ko so njene očete zaprli, je to vzbudilo mednarodno pozornost. In spet je policija privlekla na svetlo dokaze, da so tudi tu bile zveze s podzemskim svetom. Toda agent, za katerega tu gre in ki mi je dobro poznan, se je v to nevarno reč spustil samo, ker je v službi Sovjetske zveze hotel nekaj žrtvovati. Čeprav ga policija ni ujela, je bilo njegovo življenje s to zgodbo nič manj kakor uničeno.

Jaz sam sem Stalinove ponarejevalske operacije zasledil prvič 23. januarja 1930 na poti z Dunaja v Rim. Ko sem spotoma nekje izstopil, da bi si kupil liste, sem v »Berliner Tageblattu« videl senzacionalen naslov čez vsa širina prve strani, ki se je glasil:

»Kdo ponareja dolarje?«

Članek se je začel z besedami:

»Poročilo o obtočtu ponarejenih stolarskih bankovcev je danes predmet vseh pogovorov v bančnih krogih in tudi na borzi. Dozdaj seveda niso našli ne ponarejevalcev, ne njihove delavnice. Toda najnovejša raziskavanja so ugotovila, da se je Franz Fischer, Neue Winterfeldstrasse 3, ki je v Berlinu dajal bankovce v promet, meseca marca 1929 vrnil iz Rusije.«

Ime Franza Fischera me je zbudilo iz vrst. Dejal sem si: »Vrag vedi! To mora biti naša zadeva.«

Kar sem sicer še med potjo bral v tem listu in v drugih, ki sem si jih kupoval na vsaki postaji, je potrdilo moj najhujši strah.

Skupina ameriških finančnikov, ki je trgovala s kanadskimi rudniškimi delnicami, je v jeseni 1929 na videz kupila zasebno banko Sass & Martini, ugledno, leta 1846 ustanovljeno podjetje. Finančniki so kmalu izstopili ter prenesli lastništvo na banko nekega gospoda Simonsa. Ta je banko prodal nikomur drugemu kakor Pavlu Rothu, prejšnjemu berlinskemu komunističnemu občinskemu svetniku. Jaz sem Rotha poznal kot zaupnika v službi poslanstva v Berlinu.